

СТОГОДИШЊИЦА ПУСТЕ ЗЕМЉЕ

Поема *Пустиа земља* Томаса Стернса Елиота први пут је објављена октобра 1922. у часопису *Крајтирион*, али поетска слобода дозвољава да се њена стогодишњица обележи у априлу, „најсвирепијем месецу”. Вођен управо том идејом, у Лондону је од 7. до 12. априла приређен фестивал „Фрагменти” који је скренуо пажњу на век од изласка незаобилазног дела модернистичке поезије. Организован је као низ уметничких ре-креација, изложби и поставки са бројним референцама из Елиотове поеме и замишљен као мешавина високе и популарне културе. Свечано је отворен у катедрали Саутварк „секуларном проповеди” која истражује Елиотов однос према вери и религији у *Пустој земљи*, који ће кулминирати деценијама касније, његовим потоњим преобраћањем у англиканизам. После почетне проповеди, програм се наставља у неколико оближњих лондонских цркава, а публика је позвана да их посети по слободном нахођењу и редоследу, иако су постојале и званично препоручене руте.

Обилазећи лондонске цркве, посетиоци су били у прилици да присуствују музичким концертима и послушају *Посвећење њролећа* Игора Стравинског (музика за балет коју је Елиот слушао у концертном извођењу годину дана пре изласка поеме и која је оставила дубоки утисак на њега), *Квартет за крај времена* Оливијеа Месијана који је француски композитор написао у нацистичком логору током Другог светског рата, као и звезду мјузик хола Мери Лојд, којој се Елиот дивио толико да јој је написао некролог, објављен недељу дана пре штампања *Пустие земље*.

Шта би Т. С. Елиот мислио о овом фестивалу да је жив? Организатори тврде да би се песник радовао што се једна од највећих поема о Лондону враћа у своје место. Катедрала Саутворк, одакле почиње фестивал, близу је Лондонског моста, места бодлеровске

рефлексије о смртности. На северној обали Темзе, у близини је црква Ст. Мери Вулнот, одакле је сваки радни дан допирао „мртви звук” звона до Лојдове канцеларије у којој је службовао Елиот.

Настала у сенци разорног Великог рата и смртоносне пандемије после њега, која је однела пет пута више живота, *Пуста земља* и после сто година поставља иста, подједнако релевантна питања: могу ли се фрагменти старог, разбијеног света икада више саставити, и да ли ће човечанство имати снаге да гради из почетка на усахлом, спрженом и неплодном тлу пуне земље?

НАГРАДА АЗОРИН

Идеја франкиста после Шпанског грађанског рата да се у Мадриду на ломачи спале књиге осуђених писаца подстакла је једну библиотекарку да створи мрежу за спасавање проказаних дела – „невидљиву библиотеку”, због које ће се уплести у опасне ситуације. То је сиже радње романа *Библиотека ватре* (*La biblioteca de fuego*) Марије Сарагосе Идалго (1982) за који је она ове године добила награду Азорин. Једно од најважнијих књижевних признања, у част Азорина, песника из Генерације 98, додељују родни град Аликанте и издавачка кућа „Планета”, а уз повељу иде и награда од 45.000 евра.

Марија Сарагоса Идалго је до сада објавила неколико запажених романа и збирки поезије, а такође ради и као драматург и сарадник у различитим дигиталним медијима. По пријему награде, ауторка је истакла паралелизам између јунака свог романа и савремених уметника који су истрајавали у раду, упркос планетарним тешкоћама током пандемије корона вируса. Јер, како истиче књижевница, некоме се може учинити да брига о књигама није од непосредне животне важности, али у многим историјским ситуацијама се показало да је „размишљање о култури у временима рата и кризе, заправо, планирање будућности која ће неумитно доћи, баш као што ће се и сваки рат завршити и свака криза превазићи.” Ова књига је „љубавна песма” свим посвећеницима култури у тешким временима.

IN MEMORIAM: МАРИО МУЧНИК (1931–2022)

Аргентински писац и издавач руско-јеврејског порекла Марио Мучник био је један од најзаслужнијих за промоцију латиноамеричке књижевности седамдесетих година прошлог века. Помагао је издавање и превод аутора које до тада скоро нико није хтео да објави, попут Хулија Кортасара, Рафаела Албертија, Адолфа Бјој Касареса, Хуана Карлоса Онетија и других. Иако му је отац био власник издавачке куће у Буенос Ајресу, он је у младости био посвећен природним наукама, студирао је физику на Универзитету Колумбија у Њујорку, докторирао на Универзитету у Риму и био у тиму научника која је открила античестицу сигма+. Учествовао је у студентској побуни Паризу 1968, а исте године почиње да сарађује са француском издавачком кућом „Робер Лафон”. Са оцем оснива нову издавачку кућу која ће касније понети име Алеф, а после селидбе у Барселону 1978, радио је као уредник код великих шпанских издавача „Сеиш Барал” и „Ариел”. Преминуо је 27. марта 2022. у Мадриду.

IN MEMORIAM: СТИВЕН ХАЈТОН (1962–2022)

Канадски песник Стивен Хајтон скренуо је пажњу на себе већ првом песничком збирком *Стаљиново карневал* (*Stalin's Carnival*, 1989) за коју је добио награду Церард Ламперт. Књига се састојала из низа песама испеваних кроз глас Стаљина, којима се самосвесно истражује песнички процес: лирски тренутак, стање запитаности и крхкост трајања речи као јединог правог завештања које остаје. После ове књиге, објавио је још шест збирки поезије, у којима наставља да истражује ничеански однос између аполонског и дионизијског – поларитете скептичног и екстатичног ума. За књигу *Буђење долази касно* (*The Waking Comes Late*, 2016) овенчан је наградом Гавернор, највећим књижевним признањем у Канади. Поред поезије, писао је и приповетке, од којих се многе налазе у антологијама савремене канадске прозе, а објавио је и четири романа који су окарактерисани као „политички трилери”. Преминуо је 19. априла.

У својим песничким збиркама, неретко би уврстио и своје преводе других песника, од Рембоа до Паула Целана, за које је у једном интервјуу рекао да су „песничке апроксимације”: „Сваки пут када преводите песму значајног песника, то је као да сте код њега уписали мастер клас. Превођење поезије утиче на мене тако што лакше пишем властиту поезију, оно ми нуди тачке гледишта до којих сâм не бих стигао. То ме обогаћује. Када предајем у књижевним радионицама, своје студенте убеђујем да и сами то покушају.”

Приредио

Предраг ШАПОЊА